

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՏԱՐԻՆ

Ամէն անգամ որ կ'աւարտին ուսումնական ինը ամիսները և վարժարանին տեսուչը աւարտական դատարանի աշակերտներուն կը յանձնէ վկայականը, անխուսափելիօրէն կ'իյնայ փորձութեանը մէջ ինքնագովութեան. վեր կ'առնէ իւրաքանչիւր վկայեալի բարեմասնութիւնները, կը գերազնահատէ իւրաքանչիւր շրջանաւարտի մտային կարողութիւնները, տարիներու աշխատանքը և կը ներկայացնէ վկայականը իբրև վախճան մը, գերազոյն նպատակ մը, որուն հասած են աւարտականները: Գոհունակութեան մեծ շունչ մը կ'անցնի սրահէն և ներկաները՝ ծնողք, ուսուցիչ և Միաբանութիւն կը նային շրջանաւարտներու հասակին, անոնց գլուխը յաղթութեան դափնեպսակով մը զարդարելու մեծ տրամադրութեամբ: Գեղեցիկ է պահը և հաճելի է զգացումը, այն աստիճան որ կարծէք թէ քննադատական ամէն մտածողութիւն կը հալի նուաճում մը կատարած ըլլալու գոհունակութեան ապրումին մէջ:

Սակայն անոնք որ վարժարանի մը պատասխանատուութիւնը կը տանին և զիտեն զսպել իրենց զգացումները, անոնք բնաւ չեն մոռնար թէ նախակրթարանի, բարձրագոյն վարժարանի կամ նոյնիսկ համալսարանի վկայականը ոչ աւարտ է ոչ ալ վախճան, այլ հանգրուան մը միայն մարդու պատրաստութեան մեծ առաքելութեան ճամբուն: Որևէ վարժարանի գերազանց նպատակն է մարդ պատրաստել, զիտնականէն առաջ և տալ իր պատրաստած մարդուն՝ խոր գիտակցութիւնը մարդկային հիմնական արժէքներուն, բարոյական մարդուն, ուրիշ խօսքով՝ ինքնագիտակցութեան ճամբով առաջնորդել ուսանողը ըլլալու ինքզինքը:

Վարժարանի մը աշխատանքը զնահատելու և անոր արդիւնքը կշռելու միակ չափանիշն է թէ ի՞նչ տեսակ մարդ կը պատրաստէ ան ու ի՞նչ ոգի կը ներշնչէ ուսանողին: Զամբուած ուսումի որակին և զիտական մակարդակին չափ եթէ ոչ աւելի կտրուի մը կրթութեան մը ուղղութիւնը դէպի մարդկային կերպարը զոր ըրած է իրեն իտէալը:

Այսօրուան աշխարհը արթնցած է այլևս իր խորկանքէն թէ վերջին խօսքը կը պատկանի գիտութեան և թէ գիտութեան կը պատկանի վաղուան մարդը ստեղծելու առաքելութիւնը: Գիտական աշխարհի մեծ կաճառներէն մէկուն՝ Massachusetts Institute of Technology մէջ գումարուելիք միջազգային ժողովի ղեկավարը, որ յառաջիկայ Յուլիանի Երօսք և Գիտութիւն յարաբերութիւնները պիտի փորձէ սահմանել, վերջերս յայտարարած է. «Գիտնականները կը գիտակցին այսօր թէ մշակոյթ, հաւատք և մարդկային արժէքներ կը բխին ենթահողերէ՝ որոնք դուրս են իրենց գիտութեան և մասնագիտութեան

ծիրէն: Այսօրուան գիտնականները շատ աւելի համեստ են և իրենք զիրենք նուազ ինքնաբաւ կը զգան: Անուշոյմ, ոմոնք ռադիսայ մը կ'ապրին նախապէս իրենց ըրածէն: Անոնք կ'ուզին յսել թէ Եկեղեցի ի՞նչ ունի ըսելիք և ոմանք յուսախաբ պիտի ըլլան որովհետև պիտի չգտնեն իրենց սպասած օգնութիւնը» (Dr. Paul Abrecht):

Մեր օրերու մասնագէտները տազնապ մը կ'ապրին իրենց կառուցած աթոմային ոյժի արտադրիչներուն և շտեմարանած մահաբեր գէնքերու աճող ոյժին դիմաց: Տազնապը բարոյական մղձաւանջէ մը չէ որ կը բխի. սոս արձագանգը չէ՝ բնաւ նեղացուցիչ հարցումին թէ որքանո՞վ կը բարձրանայ մարդը և կը փայլին մարդկային արժէքները գիտութեան ստեղծած կեանքի պայմաններէն, որքանով կ'ազնուանայ մարդ էակը աթոմական աշտարակներու կառուցման իր յաւակնոտութեան մէջ: Տազնապը, որմէ կ'անցնին այսօրուան մասնագէտները կը յառաջանայ իրենց ստեղծած ճիւղայններու վախէն. կը վախնան թէ կորսնցուցած են ամբողջական տիրապետութիւնը իրենց իսկ կառուցած և իրենց գիտութեամբ իսկ շաղախուած բարեւոնեան աշտարակներուն, որոնք աթոմային ոյժի կեդրոններ կը կոչուին կամ միջ - երկրամասային բազմազուլի րթիւններ կ'անուանուին: Եւ որպէսզի վախը տազնապէն չանցնի սարսափի և շուսրածուի մեր երկրագունդի բնակիչներու բոլոր խաւերուն, մեծազոյն պետութիւններ դաշինքներով կը փորձեն հանդարտեցնել հանրային կարծիքը և թմրեցուցիչ ապահովագրերով ծածկել հիմնական իրենց վախը:

Բայց գիտնականները, որոնք պարկեշտութիւնը ունին տեսնելու իրական վտանգները, գիտութեան իսկ ստեղծած սպառնալիքները, մարդկային ցեղի ամբողջութեան բնայնչումին չափ ահաւոր, անտառի մարդու բնագոյով մը իրենց յոյսը կը դարձնեն դէպի գերբնական Ոյժը, որպէսզի զսպէ բնութեան գերմարդկային աղէտները: Անոնք կրօնքին կը նային պատասխանի մը համար և Աստուծոյ՝ հոգիի իրենց խաղաղութիւնը վերագտնելու յոյսով:

Եւ Աստուած լուս է անոնց դիմաց, որովհետև իրենց յաւակնոտութեամբ լեցուած, անոնք խօսակից մը կը փնտռեն Աստուծոյ մէջ և ոչ թէ արարիչ մը, որ հայր է միւնոյն առեմն: Աստուծոյ պատասխանը լսելու համար անհրաժեշտօրէն պէտք է արտաքին աշխարհի գիտութեան դաշտէն աչքերը դարձնել դէպի ներքին մարդը և ականջ տալ ամէն մարդու մէջ բնակող աստուածային ներկայութեան:

Քրիստոնէութեան պատասխանը տազնապի մատնուած մարդուն եղած է միշտ խաչի ճառը. «Բնթանոսաց յիմարութիւն և հրէից դայթակոթիւն», որքան առեմն որ աստուածային զոհողութեան մէջ՝ հեթանոսներ իմաստութիւն կը փնտռեն և հրեաներ՝ նշան մը միայն: Քրիստոնէութիւնը Աւետարանի յոյսը կեդրոնացուց աստուածային նմանութեան, որ իսկական բնութիւնն է մարդուն: Իսկ քրիստոնէական պապգամը եղաւ շարունակ որ Աստուած մարդացաւ, ի՞նչու մինչև խաչի զոհաբերութիւնը, նոյն խաչով փրկելու համար մարդը ինքզինքէն և բարձրացնելու համար զայն Աստուծոյ պատկերին: Մարդուն մէջ՝ անկուսի և անկումներու տիղմով ծածկուած աստուածային պատկերը կը մաքրուի ու կը

պայծառանայ Գրիստոսի արիւնով, քանի որ մարդը կը հասնի Աստուծոյ նեղ և անձուկ ճամբովը միայն գոհողութեան և ինքնուրացութեան:

Վերականգնել աստուածայինը մարդկայինին մէջէն և պայծառակերպել մարդը Աստուծոյ լոյսին մէջ, կը նշանակէ հասցնել մարդը այն բարձունքներուն՝ ուր միայն կը զանէ ինքզինք ամբողջապէս: Այս է նպատակը իսկական կրթարանին: Մանաւանդ երբ կրօնական հաստատութիւն է ան, ուր ժառանգաւորներ կը պատրաստուին վաղուան ընծայութիւն Աստուծոյ և Եկեղեցիի ծառայութեան:

Ծառայել Աստուծոյ կը նշանակէ ծառայել իր նմանին՝ մարդուն, քանի ընկերով սիրոյն մէջ միայն կ'ամբողջանայ սէրը դէպի Աստուած: «Ան որ չի սիրեր իր տեսած եղբայրը, ինչպէ՞ս կրնայ սիրել զԱստուած, զոր իր աչքերով չի կրնար տեսնել:»

Հայ Եկեղեցւոյ խոր ըմբռնութիւնը կրօնաւորի մատուցելիք ծառայութեան կ'ամփոփուի առաքելութեան սկզբունքին մէջ, որով ան իր անձը կը գոհէ իր պարտականութեան կատարումին մէջ: Իսկ իր պարտականութիւնն է ցոյց տալ Աւետարանի ճամբան հայ անհատին և հայ հաւաքականութեան իր հայրերու լեզուով, մշակոյթի, ստանդարտներ և հաւատքի լոյսով:

Պատրաստուել այդ պարտականութեան գիտակից կատարումին, տիրել մայրենի լեզուին, հաղորդուել հայկական մշակոյթի գանձերուն, մեծնալ աւանդութեան հրապոյրին և հաւատքի շերտութեան մէջ, կ'ենթադրէ կրթական ճիշմը, որ կարելի է տակաւին Ս. Յակոբեանց Տաճարի կամարներու ներշնչութիւնը և Սրբափայտերու հաղորդական ներկայութեամբ:

Եւ դարձեալ, դպրոցական տարեշրջանի վերջաւորութեան, կը հարցնենք մենք մեզի. որքանով պատրաստ են մեր շրջանաւարտները երթալու աշխարհին և տանելու տաղնապոյղ գիտնականին կամ աշխատող մարդուն խաղաղեցուցիչ վեհութիւնը Աստուծոյ խօսքին: Առ նուազն մէկ քայլ մը յառաջացած են վաղուան իրենց առաքելութեան ճամբով, յաշնոյթ՝ են զիսնալ անհրաժեշտը, բայց միևնոյն ատեն ըլլալ աւելի հայ և աւելի՛ Եկեղեցական:

Շ.

